

Catechisatie aan jongeren met autisme; gezamenlijk of apart?

Veel jongeren in onze kerkelijke gemeenten volgen catechisatie, ook jongeren met autisme. Hoe zijn de ervaringen? We spraken met drie ouderlingen uit verschillende delen van het land. Ze geven catechisatie aan één of meer jongeren met autisme. Ouderling Van der Waal en ouderling De Vries hebben gemengde groepen, waar jongeren met autisme deelnemen in de algemene catechisatiegroep. Ouderling De Vreugd heeft de taak gekregen om catechisatie te geven aan een klein groepje jongeren met autisme.

Kunt u iets vertellen over uw groep catechisanten?

Van der Waal: "Ik geef catechisatie aan drie groepen. De jongste groep catechisanten is 13 jaar, de tweede 15 jaar, de derde 16 jaar. De groepen wisselen bij ons jaarlijks van catechiseermeester. De groepen zijn klein, rond 15 jongeren. Jongens en meisjes door elkaar, en ook alle opleidingsniveaus door elkaar. Het aantal jongeren met autisme blijft gissen. Soms hoor je iets, soms vermoed je iets, soms weet je het zeker. Aan de andere kant ben ik erg voorzichtig met 'labels'."

De Vreugd: "Ik geef op maandagavond catechisatie. We beginnen exact om 19.00 uur en stoppen exact om 19.45 uur. Op dit moment geef ik catechisatie aan vijf jongeren die allemaal een vorm van autisme hebben. Qua intelligentie is er een behoorlijk verschil in niveau."

Heeft u voorafgaand aan het catechisatie seizoen contact gehad met de jongeren met autisme of hun ouders?

"Bij de start van deze groep is er contact geweest met ouders," vertelt De Vreugd. "Eén van de ouders nam destijds contact met me op om te vragen of een aparte 'auti-groep' mogelijk zou zijn. Voor haar kind was het niet mogelijk om in de gewone catechisatiegroep mee te doen. Vervolgens heb ik meerdere ouders van jongeren met autisme benaderd en deze vraag ook voorgelegd aan de kerkenraad, dit initiatief breed gedragen binnen onze kerkenraad."

"Ik ben dit seizoen vooraf aangesproken door twee ouders", reageert Van der Waal. "Dat was tijdens een introductieavond, waarop we in kleine groepen met de ouders hebben kennis gemaakt. Bij de ene jongere merk ik wat ander gedrag, maar ik ervaar dat niet als vervelend. Aan de andere jongere merk ik eerlijk gezegd niets."

Vorig jaar zaten er in mijn groep twee jongeren, van wie de een duidelijk autisme heeft, maar over wie ik van ouders daarover niets heb gehoord. Aan de andere jongere merkte ik ook wel wat, misschien heeft hij ADHD? Ik heb vanwege zijn gedrag in de loop van het jaar een keer met zijn vader gesproken. Dat vond ik heel nuttig en verhelderend. Voor de rest van het seizoen had ik geen problemen meer met hem. Dat had er denk ik ook mee te maken dat ik mezelf wat anders probeerde op te stellen en me meer probeerde te richten op de relatie met deze jongen dan op kennisoverdracht."

Van der Waal, u geeft catechisatie aan gemengde groepen: Hoe laat u jongeren met autisme, die op onderdelen iets meer/ anders nodig hebben dan jongeren zonder autisme, deelnemen in uw groep?

"Ik probeer alle jongeren zoveel mogelijk hetzelfde te benaderen. Want we zijn reizigers naar de eeuwigheid en hebben allemaal hetzelfde nodig: de gerechtigheid van Christus. Verschillen die in het dagelijkse en sociale leven belangrijk kunnen zijn, doen er dan veel minder toe. Juist in de kerk is het belangrijk om tegenwicht te bieden aan de ontwikkelingen in de maatschappij waar zoveel onderscheid gemaakt wordt op grond van bijvoorbeeld diploma's."

De nieuwe catechisiemethode biedt wat mogelijkheden voor verwerkingsopdrachten, waardoor je ook enige differentiatie kunt aanbrengen naar niveau. Een enkele keer heb ik vorig jaar Bram, een jongen met autisme, aan een apart tafeltje gezet, even buiten de kring, maar wel vriendelijk; dat gaf (volgens mij) geen problemen. De groep waarin hij zat kende hem, kon ook heel goed met hem omgaan.

Een mogelijk nadeel van een groep waarin alle jongeren een plaats hebben, zou een zekere onrust kunnen zijn. Daar moet je mee leren omgaan als je catechisatie geeft. Maar met kleine groepjes en een interactieve manier van catechisatiegeven, een beetje geduld en bewogenheid met alle jongeren, kom je wel een eind. Ook bewust omgaan met je eigen houding en daarop reflecteren, helpt."

De Vreugd reageert daarop: "mooi dat het in jullie gemeente zo gaat met deze jongere. In onze gemeente hebben we een bewuste keuze gemaakt voor een andere groep te vormen. Het is namelijk de ervaring dat deze jongeren vanwege hun gedrag regelmatig uit de groep werden weggestuurd. Dat heeft impact op de groep en vooral ook op de jongere zelf. We hebben nu een groep waarin de jongste 12 en de oudste 17 jaar is. Het nadeel is wellicht dat ze 'uit hun leeftijdsgroep' worden gehaald. Maar het voordeel vind ik vooral dat deze jongeren in onze groep gewoon 'zichzelf' kunnen zijn. Ze hoeven zich niet voortdurend aan te passen aan wat anderen van hen verwachten of wat ze denken dat anderen van hen verwachten..."

Hoe draagt u daar als catecheet aan bij? Hoe houdt u rekening met deze jongeren? Ik kan me namelijk voorstellen dat er meer ambtsdragers in het land zijn, die benieuwd zijn naar hoe u het aanpakt.

"We houden ons strikt aan de afgesproken tijden", vertelt De Vreugd. "De jongeren zitten zó dat ze allemaal de klok kunnen zien. Daarnaast proberen we zoveel mogelijk rekening te houden met andere 'autisme-specifieke zaken' zoals structuur, schakeltijd, beeldspraak goed uitleggen, korte zinnen, duidelijke boodschap en rustig spreken. De structuur maken we duidelijk door iedere les een A4 te gebruiken met de indeling van de les: De les is opgedeeld in drie delen van telkens een kwartier : 1) psalm zingen, gebed, Bijbellezende 2) vragen vorige les 'overhoren' 3) nieuwe stof bespreken, waarna we eindigen met psalm zingen, dankgebed en collecte.

Van der Waal onderstreept dat het belangrijk is om de taal van de jongeren te spreken. "Daar doe ik mijn best voor, of het ook altijd lukt weet ik niet. Er zijn soms toch moeilijke woorden die gewoon gekend moeten worden. Als het gaat over taalgebruik en taalbegrip, valt me wel het letterlijk nemen van uitspraken op. Een van mijn standaardzinnnetjes is: "vrienden, we gaan aan de slag." Bram reageert dan: "ben ik een vriend?" en ook begon hij eens op de tafel te slaan, "want we gaan toch aan de slag." "Wat is dat aan de slag gaan?"

Ook De Vries, die dit jaar aan Bram catechisatie geeft, herkent de moeite en onrust die er kan zijn. "Toch merk ik ook dat hij na de eerste maanden nu rustiger wordt en zich beter kan focussen. Ook in de groep vindt hij zijn plaats, dat vind ik fijn.

Over het algemeen vind ik het belangrijk om als catecheet zelf maar ook samen met de andere broeders die catechisatie geven, kennis op te bouwen en visie te ontwikkelen om ook deze jongeren een plaats te geven binnen de gemeente en op catechisatie."

"Daar spreken we inderdaad ook onderling over", vult Van der Waal aan. "Bovenal is het belangrijk om liefde en geduld te hebben. Dat in alles de Heere centraal mag staan en het zielsbehoud van onze jongeren. Daarom is het zo nodig dat we proberen heel dicht naast de jongeren te staan en met hen in gesprek te zijn. Dus altijd tweerichtingsverkeer en niet alleen maar zenden. Uiteindelijk heeft iedere jongere zijn eigen aardigheden en zijn eigen gebruiksaanwijzing en soms ook zijn eigen moeilijke of verdrietige thuissituatie; alle jongeren

zijn uniek. Ik houd niet zo van labels en etiketten, omdat ze hoe nuttig ook een eigen dynamiek kunnen losmaken. Voor mij staat bovenaan: alle jongeren hebben een ziel, ze moeten behouden worden.”

“Precies”, reageert De Vreugd. Wat mij daarbij ook opvalt, is de oprechtheid en de openheid bij alle jongeren in onze groep! Wat op hun hart ligt, komt er uit; soms ongenueanceerd, maar wel duidelijk. Dan kun je hier op een prachtige manier mee omgaan, door bijvoorbeeld mee te gaan in hun beleving om ze vervolgens te wijzen op de Heere, hoewel dat soms erg abstract is voor hen. Wat ik ook belangrijk vind, is om met de jongeren samen uit de Bijbel te lezen, soms wel een flink gedeelte. Ze lezen dan om de beurt een aantal verzen. Mijn ervaring is dat ze dan echt tot rust komen, wat ook nodig is om een goede avond te hebben. Heel concrete dingen die volgens mij belangrijk zijn: heb geduld, wees concreet en probeer te voorkomen dat deze jongeren vanwege hun antwoorden of opmerkingen worden uitgelachen in de groep. Neem ook de informatie door op de [website](#) van Helpende Handen staat over dit onderwerp

Hoort u wel eens iets over hoe de jongeren zelf de catechisatie ervaren?

Van der Waal: In het algemeen krijg ik weinig reacties. Dat hoeft ook niet. Ik probeer te streven naar een gezellig uur, waarin we zo veel mogelijk leren, en waarin ik toch wel probeer om over te dragen dat het gaat om kennis met je hart. Later dit seizoen ben ik van plan om alle jongeren individueel te spreken. Dan komen er misschien nog dingen naar boven.

Het is niet zo dat ik jongeren expliciet vraag om reactie op de catechisatie. Een vader met wie ik een gesprekje had, vertelde me wel na enige tijd: “vanaf dat we elkaar gesproken hebben is mijn zoon als een blad aan de boom veranderd.” Daarnaast is Bram zelf een keer naar me toe gekomen. Hij zei als ik het me goed herinner zo iets als: “meneer, af en toe ben ik een beetje onrustig, maar dat hoort ook bij me”. Dat vond ik heel ontroerend, ik kon daarna gewoon geen last meer van hem hebben. Dit jaar krijgt Bram catechisatie van De Vries, maar laatst zag ik hem in de hal, en toen sloeg hij met zijn catechisatieboek op mijn hoofd. Ik heb het opgevat als een signaal van verbondenheid.”

“Dat is inderdaad een verrassend voorbeeld”, reageert De Vreugd. Onlangs zei één van de jongeren uit mijn catechisatiegroep: “nu weet ik pas waar het over gaat in de kerk”. Ook van de ouders horen we gelukkig heel fijne reacties, zoals “mijn kind gaat nu graag naar de catechisatie”. Kennelijk voorziet het echt in een behoefte!”

Alle namen die in dit artikel gebruikt zijn, zijn verzonden.